

GENEL KAPSAMLI MİLLİ BİLİM KONGRELERİNİN ÖNEMİ ve GEREĞİ

Prof. Dr. Yusuf VARDAR

Ege Üniversitesi, Fen Fakültesi Genel Botanik Kürsüsü

Bilimsel kongrelerin bilimciler arasında karşılıklı fikir ve görüş alış verişleri sağlamaları kadar, bilimcilerin kişisel ilişki kurmaları, birbirlerini daha iyi anlamalarına imkân vermeleri, çeşitli müşterek projelerin geliştirilmesine imkân hazırlamaları, milletin ve devletin ilgisini bilimsel ve teknolojik nedenlere çekmeleri ve nihayet bilimsel sonuçların bir özel deyimle pazarlanmasına olanak sağlayarak; bilimci, sanayici buluşması, anlaşması, tanışması ve kaynaşmasını temin etmeleri yönünden de ülkenin bilimsel ve sosyal hayatında geniş kapsamlı ve önemli rol oynarlar.

Bütün bu nedenlerden ötürü toplumlarda yeni fikirleri ortaya atmak, sonuçları tartışmak, tekerrürü önlemek ve gelecekteki bilgi alış verişi ve işbirliğinin yeni temellerini hazırlamak için, bilimciler arasında sık sık toplantıların yapılması büyük ve özel önem taşımaktadır.

Bilindiği gibi araştırmalardaki ilerlemelerin esası, orijinal fikirlere dayanmaktadır ve bunlar genellikle şahsi temas ve tartışmalar sonucu doğabilirler. Bilimsel gelişmenin en büyük tehlikesi izolasyondur. Bunun için de bir toplum bilimsel izolasyona mani olucu her tedbirin içinde olmalı ve bunların sağlanması için her fedakârlığı göze almalıdır.

Belli bir bilim alanına dönük özel nitelikteki kongrelerin amacı, bir alanda uzmanlaşmış kişilerce yapılan çalışmaları ortaya koymak ve bu özel alandaki bilimsel son gelişmeleri tartışıp, bilgi mübadelesini sağlamaktır.

Halbuki genel kapsamlı bir bilim kongresinin amacı, çeşitli dallarda uzmanlaşmış kişilerin birbirleri ile ve diğer milli kesimlerdeki önderlerle tanışma fırsatını yaratmaktır. Böyle kongreler, özel bilimsel toplantılarda sağlanamayan, bilimin milli ihtiyaçlara tatbikinde özel bir önem taşıyan çeşitli temas ve tartışma ortamları yaratırlar.

Bazı ülkelerde olduğu gibi memleketimizde de TÜBİTAK'ça düzenlenen ve farklı bilim dallarına mensup tüm bilimcileri bir araya getiren nitelikteki böyle "Genel Bilim Kongreleri" nin özellikle kalkınmakta olan ülkeler için özel bir önemi vardır. Çünkü bu sayede bu ülkelerde sayıca az olan bilimciler arasında bir tanışma, dayanışma ve müşterek anlaşma ortamı sağlanarak sınırlı bilimci gücünden daha etkin yararlanmayı temin etme, koordinasyona imkân verme sağlanmış olur.

Millî seviyede düzenlenen bu tür Genel Bilim Kongrelerinden her zaman aşağıda sıralanan ana amaçlar bakımında önemli sonuçlara ulaşılabilir.

- 1 — En yeni gelişmelerin kaydedildiği disiplinler arası konuların tartışılması, bunların geleneksel konularla olduğu kadar; sosyal, fizikî ve hayatî bilimler arasındaki bağıntı ve ilişkileri yönünden de aynı anda ortaya konması.
- 2 — Temel ve tatbiki bilimciler arasında sıkı temasın kurulması.
- 3 — Tek disiplinli toplantılarda tartışılmayan ve sınırda bulunduğu için çalışma yapanların sayısı az olan alanlardaki uzmanlar arasındaki bağıntının ortaya konması.

Bu amaçlara yönelik faaliyetler ile Genel Bilim Kongrelerinden sağlanacak esas faydalar, şu şekilde özetlenebilir.

- a) Bilimcilerin verimini arttırmak.
- b) Gerçek başarıların demonstrasyon'una imkân vermek, sonuçlanabilmesi için fırsat sağlamak.
- c) Bilim potansiyelinin ortaya konmasını ve toplumun bilimsel metodlara değer vermesini sağlamada yardımcı olmak.
- d) Genç insanlara bilimi bir kariyer olarak benimsetmek; böylece yeni bilimciler kazandırmada yardımcı olmak.
- e) Bilimcilere, milli ihtiyaçları tanıtmak ve diğer gruplarla tartışma yolu ile millî problemler üzerinde daha realist bir şekilde çalışmayı teşvik etmek.
- f) Bilimcilerle, endüstri, politika, ziraat, bankacılık, bakanlıklar ve belediyeler gibi diğer kesimlerdeki önderler arasında temas kurarak bilimin halka iletilmesinde katkıda bulunmak.

Bu tipteki Genel Kongrelerden en eski yıllardan beri uygulananlardan birisi, İngiltere Bilimde İlerleme Derneği tarafından düzenle-

nendir. Bu dernek, 130 yıldan fazla bir zamandan beri faal bulunmakta ve Genel Bilim Kongreleri düzenlemektedir. Böylece yıllardan beri bu dernek, bilimin halka tanıtılması ve toplum problemlerine bunun tatbiki konusunda İngiltere'ce büyük faydalar sağlanmışır.

Enteresan olan bir hususta İngiltere'deki bu derneğin düzenlediği Genel Bilim Kongrelerine özellikle gençlerin katılmasını teminen özel teşvik tedbirlerine yönelik çalışmaların yapılmasıdır.

Son yıllarda genel kapsamlı Millî Bilim Kongrelerinde, her yıl bir ana konunun seçilip bu ana konuda bir temel seksiyonun organize edilip bunun için de çeşitli alt seksiyonlar şeklindeki bir çalışmanın benimsenmiş olmasıdır. Böylece farklı bilim dallarından gelen ve o yıl için seçilen ana konunun içine giren tebliğler, davetli konuşmacılar tarafından tartışılmaktadır. Bu konuların seçiminde disiplinler arası yaklaşımlara önem verilmekte ve meslek dallarındaki bilimcilerin yorumlarının sağlanması da öngörülmektedir.

Bu yeni şekli ile her yıl yeni bir ana konu alındığı için, her yılın genel bilim kongresine katılanlar da birbirinden farklı olmaktadır. Esasen her yıl aynı kişilerin katılması, kongrelerin cazibesini de azaltıcı nitelikte bir unsur olarak kabul edilmektedir.

Birkaç yıldan beri ülkemizde TÜBİTAK tarafından düzenlenenlerden ortaya çıkan gerçekleri ve beliren gelişmeleri dikkate alarak bu tip genel bilim kongresinde, her yıl ana bir konunun seçilmesi ve bu ana konunun işlendiği temel seksiyon ile ona bağlı alt seksiyonların plânlanması halinde organize edilmesi düşünülebilir.

Ana konunun seçimi için Türkiye şartlarında ilk akla gelen teklifler şöyle sıralanırlar:

- Bilimciler ve Türkiye'deki tabii kaynakların geliştirilmesi,
- Türkiye'de bilim, şehirselsel gelişme ve ulaşım,
- Köylerde sosyal-ziraî-ekonomik gelişmede bilimin rolü,
- Türkiye'de okul, üniversite ve tahsil sonrası bilimsel eğitim programlarının koordinasyonu v.s. gibi.

Buna göre belki gelecekte Genel Bilim Kongrelerimize kısmen yeni bir hüviyet verilebilir. Ancak her halükârda yukarıda mükerreren çeşitli bakımlardan faydaları belirtilen "Genel Kapsamlı Millî Bilim Kongrelerine" ısrarla devam olunması TÜBİTAK'ın başta gelen ödevi olmalı bazı aksamalar ve eleştiriler hiçbir zaman genel hüviyetten sapmaya vesile teşkil etmemelidir kanaatindeyim.